

VNO-NCW/MKB-Nederland reactie consultatie Wijziging Wet Bibob

Inleiding

Wij zijn van mening dat de Bibob een waardevol instrument is om malafide bedrijven te weerhouden zich te vestigen en als ze al gevestigd zijn er bij aanbestedingen uit te pikken, zodat gewone bedrijven op een normale en gezonde manier met elkaar kunnen concurreren. Belangrijk doel van de wet is om te voorkomen dat criminelen (of hun stromannen) dienstverlening door de overheid misbruiken om strafbare feiten te plegen. We onderschrijven dat doel, maar tegelijk is dat doel te beperkt. Ook bedrijven zijn erbij gebaat dat criminelen (of hun stromannen) geen kans krijgen specifieke branches te misbruiken voor criminele activiteiten of een bedrijfsgebied negatief beïnvloeden en zelfs in hun greep krijgen.

Het is daarom ronduit teleurstellend dat dit wetsontwerp zich slechts richt op het beter beschermen van de integriteit van de overheid. Ook ondernemers wensen in grote meerderheid hun integriteit te bewaren. Om ondermijning tegen te gaan is meer nodig dan in het voorliggende voorstel beschreven wordt. Het is hoog tijd dat ook ondernemers over de benodigde informatie kunnen beschikken om zich te kunnen beschermen tegen de negatieve invloeden van ondermijning.

VNO-NCW en MKB-Nederland zijn van mening dat de wet Bibob dient te worden verruimd zodat alle informatiebronnen en maatregelen efficiënt benut worden en ingezet kunnen worden om niet alleen publieke maar ook private partijen te ondersteunen bij het voorkomen en tegengaan van malafide praktijken.

Verruiming opvragen justitiële gegevens

Nieuw in het wetsvoorstel is dat overheden justitiële gegevens kunnen opvragen bij hun onderzoek naar de zakelijke omgeving van een bedrijf of persoon. Dat gaat over degene die - bijvoorbeeld - de aanvrager van een vergunning veel geld leent. Maar het kan ook een beheerder, bestuurder of aandeelhouder zijn, die vermeldt staat op de aanvraag van een subsidie. Nu mogen overheden alleen justitiële gegevens gebruiken over de aanvrager zelf en niet van zakelijke relaties. De verruiming betekent meer armslag en een sterkere informatiepositie. Het helpt te onderkennen of er sprake is van een stroman-constructie of poging om crimineel geld wit te wassen.

Momenteel is Bibob-onderzoek beperkt tot de sectoren bouw, ICT en milieu, het wetsvoorstel breidt dit uit tot alle overheidsopdrachten. De eerdere beperking was dat destijds vooral deze sectoren kwetsbaar waren voor criminaliteit vanwege overheidsopdrachten met een aanzienlijke maatschappelijke of economische waarde. Ondermijning heeft echter de kans gekregen zodanig uit te breiden dat de risico's zich niet langer beperken tot enkele sectoren maar vrijwel alle sectoren kunnen raken.

VNO-NCW en MKB-Nederland zijn daarom voorstander van deze uitbreiding mits de verkregen informatie (waar nuttig) ook gedeeld kan worden met de private sector. Dat moet wettelijk verankerd worden.

Integere branches

In de dienstverlenende sector zijn meerdere branches dagelijks bezig te voorkomen dat zij diensten verlenen die onderdeel zijn van de lange procesketen die ondermijning betreft. Dat geldt ook voor de transport- en logistiek sector, autoverhuur en -lease branches en de betrouwbaarheid van medewerkers en dat laatste geldt ook voor de Veiligheidsbranche.

Deze en meer betrokken brancheorganisaties geven te kennen dat hun leden ondanks alle inspanningen ongewild en ongewenst tekortschieten in het verkrijgen van de juiste informatie om voldoende zekerheid te krijgen dat hun handelen geen ondermijningsaspecten faciliteert. Belangrijke oorzaak is het gebrek aan toegang tot beschikbare publieke informatiebronnen, waaronder de informatie die door Bibob onderzoeken beschikbaar komt.

VNO-NCW en MKB-Nederland roepen het ministerie op in dit wetsvoorstel op te nemen dat branches die risico lopen criminele activiteiten te faciliteren toegang te geven tot informatie die verkregen is in Bibob onderzoek.

Database, een stap verder

Als ondernemers in potentieel faciliterende branches voldoende informatie ter beschikking krijgen om aan de voorkant barrières op te werpen kan veel criminele activiteit vroegtijdig gestopt en zelfs voorkomen worden. In de praktijk zijn ondermijnende activiteiten te vinden op tal van bedrijvenlocaties en is verbetering van de weerbaarheid van zowel lokale overheden als ondernemer nodig om dit succesvol terug te dringen en niet slechts te verplaatsen (waterbedeffect).

Informatie die beschikbaar komt uit ongeacht welk antecedentenonderzoek en onderzoek naar de omgeving dan ook - hetzij Bibob, dreigingsbeelden RIEC's, dienst Justis etc. - dient waar nuttig en nodig - ter beschikking te komen van zowel de publieke partijen als de georganiseerde ondernemers om vestiging van foute "bedrijven" te voorkomen en waar mogelijk te sluiten.

VNO-NCW en MKB-Nederland roepen u daarom op om werk te maken van een database waarin publieke en private partijen onder voorwaarden en gecompartmenteerd over informatie uit de verschillende relevante bronnen kunnen beschikken, inclusief Bibob. Dit zal bijdragen aan het verbeteren van publiek-private samenwerking ten behoeve van repressie en preventie. Ook kan het voorkomen dat door het goede werk in de ene gemeente, de criminele activiteiten verplaatsen naar een nabijgelegen gemeente.

Kosten

Voor het bedrijfsleven is het van belang dat overeind blijft dat geen kosten mogen worden berekend aan ondernemers voor de Bibob-procedure zoals nu het geval is. De Hoge Raad heeft op 28 oktober 2016 (ECLI:NL:HR:2016:2426) het oordeel van het Gerechtshof bevestigd waarmee definitief vast staat dat gemeenten geen leges kunnen heffen voor Bibob-onderzoeken.

VNO-NCW en MKB-Nederland pleiten er voor bovenstaande vonnis te handhaven bij uitbreiding van de wet Bibob.

Tot slot

VNO-NCW en MKB-Nederland staan positief tegenover preventieve maatregelen en barrières die ondermijning en andere criminaliteit voorkomen. Het moge duidelijk zijn dat we naast de beoogde verbetering van de informatiepositie van de overheid die versterking ten behoeve van de private partijen missen. We zien dat als een gemiste kans. De private partijen komen zo nog verder op achterstand ten opzichte van de overheid wat betreft de mogelijkheden om te voorkomen zelf slachtoffer te worden van criminaliteit en/of ongewild en ongeweten criminaliteit te faciliteren door het leveren van producten en/of diensten.

En dat mogen we wel verwachten, mede op basis van de in het regeerakkoord opgenomen ambitie de publiek-private samenwerking te versterken om ondermijning tegen te gaan.